

Miquel Crusafont, home i científic

Josep-Vicenç Santafè i Llopis*

Hem perdut un gran home de ciència: el doctor Miquel Crusafont i Pairó. Resulta molt difícil, en poc espai, fer una semblança de la vida i de l'obra d'aquell que fou el director i, fins al 16 d'agost passat, director de l'Institut de Paleontologia de la Diputació de Barcelona.

Miquel Crusafont i Pairó nasqué a Sabadell l'any 1918 en el si d'una família humil. El seu pare era fuster i la mare carnissera. Ells foren qui l'estimularen i van fomentar el creixement de les seves aficions, com eren la literatura, la poesia, la música clàssica i, òbviament, la paleontologia.

Des de molt jove –tot just tenia disset anys quan pronuncià la primera conferència– posà de manifest una gran afeció per les ciències de la naturalesa. Un any abans havia descobert un jaciment de mamífers fòssils terciaris a Can Llobateres (Barberà del Vallès), jaciment que, amb el pas del temps, esdevindria localitat tipus d'un dels pisos del Miocè continental: el *Vallesia*. Cap a l'any 1930 organitzà la primera exposició de fòssils a la ciutat de Sabadell. Aquesta exposició la preparà des de la Secció de Ciències Naturals del Centre Excursionista de Sabadell, de la qual era responsable.

Crusafont assegurava una vegada i una altra: «Jo practico l'excursionisme romàntic que porta a no menysprear res dels tresors de la terra». Aquest era l'esperit que impregnava la seva vessant científica i excursionista.

Producte d'aquest recórrer les terres vallesanes són les publicacions, els anys 1933 i 1934, en col·laboració amb Josep F. de Villalta, de la *Primera i segona nota sobre Vertebrats fòssils miocènics del Vallès* en el «Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural». Poc abans d'iniciar-se la nostra guerra civil, aparegué el seu tercer treball

paleontològic a «Reseña Científica de la Sociedad Española de Historia Natural». És en acabar la nostra guerra quan Crusafont demostra tot allò que podia fer en el camp de la paleontologia. És en aquest moment quan es comença a parlar de la riquesa paleomastològica de les comarques catalanes gràcies als esforços, l'entusiasme i la tasca realitzada per ell. Prova del pes de l'obra de Miquel Crusafont, n'és el fet que difícilment podem trobar un paleontòleg, sigui espanyol o no, que en els seus treballs sobre mamífers fòssils del terciari de qualsevol lloc del món no esmenti, en la seva bibliografia, el paleontòleg sabadellenc.

Aquesta important tasca també és reconeguda pels responsables del que llavors s'anomenava Museu de Sabadell (actualment Museu d'Història de la Ciutat), que, l'any 1941, li cedeixen una sala en exclusiva amb la finalitat que s'hi puguin exposar les restes fòssils que anava descobrint. Aquella primera sala fou insuficient i, ben aviat, el Museu li'n cedeix una altra. S'anava fent realitat aquella frase profètica que pronuncià el plorat Joan Motllor i Pujal en assenyalar: «En Crusafont serà un bon element».

L'any 1948, Miquel Crusafont acaba a Madrid la seva carrera de Ciències Naturals. L'any 1934 havia finalitzat la de Farmàcia. I l'any 1952 obté el grau de doctor en Ciències amb el treball *Los jiráfidos fósiles en España*, que meresqué el premi extraordinari de la seva promoció. Per aquestes dates, Crusafont ja és sobradament conegut més enllà de les nostres fronteres i el 1946 es desplaça a Lió, Basilea i Paris, on coneixerà

* Josep-Vicenç Santafè i Llopis és doctor en Ciències Geològiques i Sots-director de l'Institut de Paleontologia de Sabadell.

importants personalitats de la paleontologia mundial, com Viret a Lió, Schaub i Hürzeler a Basilea, i Piveteau i Lehman, a París. Fruit d'aquests contactes i del treball d'investigació realitzat –ja havia publicat prop d'un centenar de treballs–, és invitat a prendre part en diversos congressos i, entre ells, al XVIII Congrés Internacional de Geologia celebrat a Londres, en el qual presentà el treball *El sistema miocénico en la depresión española del Vallès-Penedès*, en què proposava el nom de *Vallesiense* com una de les divisions del Miocè, nom i divisió que foren acceptats universalment.

Així doncs, els eslògans «Sabadell, capital de la Paleontologia espanyola» i «Sabadell, meca de la Paleontologia», que sorgiren en aquells moments, no eren pas exagerats.

Entre els anys 1952 i 1958 s'organitzen a Sabadell quatre cursets internacionals als quals assistiren els principals especialistes mundials de la paleontologia de vertebrats. Truyols, amic i col·laborador seu i avui catedràtic a la Universitat d'Oviedo, explica que fou arran d'aquests cursets internacionals que Crusafont es decidí a preparar oposicions a càtedra. El 1960 és nomenat catedràtic de Paleontologia en unes oposicions a les universitats de Granada i d'Oviedo i es va decidir per la capital asturiana i, el 1963, en restar vacant la càtedra de la Universitat de Barcelona, arran del traspàs del doctor Bataller (que havia estat el seu mestre), hi accedeix per trasllat i així va compaginar –a Catalunya– la docència amb la investigació.

Foren els temps heroics i gloriosos de la paleontologia. Publicació rera publicació s'anaven succeint de la ploma de Miquel Crusafont, que no en va havia iniciat el seu camí d'escriptor al costat de plomes tan prestigioses com les de Joan Motllor, Armand Obiols, Mercè Rodoreda, Xavier Benguerel, Joan Oliver i molts altres. Però Crusafont no n'està pas content: no l'acaben de satisfer ni medalles ni títols ni condecoracions ni tan sols aquelles publicacions que marcaren una fita en el camp de la paleontologia, com els seus treballs en col·laboració amb el també sabadellenc Jaume Truyols, editats a partir de 1963: *Un ensayo goniométrico sobre la carnicera inferior de los fisipedos*, *Estudios masterométricos en la evolución de los fisipedos*, *Los módulos angulares alfa y beta o Los parámetros lineales P. C. y T.*, que foren el prelude d'una sèrie d'estudis que culminaren amb una nova disciplina que el mateix Crusafont denominà Masterometria o, allò

que és el mateix, matemàtica aplicada a la funció mastegadora en els carnívors. Allò que de veritat interessava Crusafont, i que el va fer lluitar amb totes les forces, no era altra cosa que el fet que la seva obra, reconeguda arreu del món, fos patrimoni de la ciutat de Sabadell. Sabadell era la gran obsessió. Sovint deia que Sabadell tenia un no-sé-què d'encant i misteri que no entenia, però que l'entusiasmava. I així Crusafont veié acomplerta la seva màxima aspiració quan aconseguí que l'Institut de Paleontologia de la Diputació de Barcelona s'inaugurés, el 30 d'octubre de 1969, en el cor de la seva ciutat nadiua, victòria que va veure confirmada el 14 de febrer de 1970, quan se celebrà la sessió inaugural acadèmica a l'esmentat Institut amb l'assistència dels paleontòlegs més prestigiosos de tot el món. Si la història dels pobles és el resultat del treball dels seus homes, no hi pot haver cap dubte que Miquel Crusafont i Pairó té en la del nostre un dels capitols més brillants. Mestre, descansu en pau.

El doctor Miquel Crusafont i Pairó (en el centre de la fotografia) ensenya les instal·lacions de l'Institut de Paleontologia al llavors President de la Diputació, senyor Francesc Martí i Jusmet.